

Juryrapport mr Gonsalvesprijs 2017

Voor de 7e Gonsalvesprijs is gezocht naar vernieuwende praktijkvoorbeelden van de aanpak van cybercrime. Uit de 15 inzendingen koos de jury 3 om te nomineren:

Het bedrijf Web IQ,

het project Gravesac

en het project Sweetie 2.0

De jury heeft bij de nominatie rekening gehouden met het bewezen effect van de betreffende projecten, de sterke link naar de politiepraktijk en de rechtshandhaving en de samenwerking tussen verschillende partijen.

Nominaties

Web IQ

Het bedrijf Web IQ kent een opmerkelijke geschiedenis. Aanvankelijk bood het een zoekmachine aan voor foto's en richtte zich daarbij voornamelijk op online kranten en magazines. Toen het bedrijf tijdens een routinecontrole op grote hoeveelheden kinderporno stuitte, nam het niet alleen contact op met de politie maar besloot het ook om zelf een bijdrage te leveren aan de bestrijding hiervan.

Web IQ ontwikkelde de web crawler Voyager, een computerprogramma, dat op een methodische en geautomatiseerde manier internet doorbladert. Deze technologie kan worden gebruikt bij het opsporen van kinderporno, maar ook van andere criminele activiteiten die zich op internet afspelen. Het bedrijf bouwde tevens een Transnational Child Sexual Offences Monitor. Op basis daarvan werd het bedrijf als private partner toegelaten tot de Virtual Global Taskforce, een internationaal opererende organisatie die zich onder meer richt op de bestrijding van kinderporno.

Twee jaar geleden besloot Web IQ met Voyager ook op het anonieme deel van het internet, het zogeheten darkweb te gaan zoeken naar kinderporno en mogelijke daders van kindermisbruik.

Intussen hebben verschillende gemeenten en onderdelen van de politie dankzij de techniek van Web IQ successen kunnen boeken in de aanpak van mensenhandel, illegale prostitutie en kindermisbruik. Ook internationaal is technologie van Web IQ met succes ingezet, onder meer in een afpersingszaak. Europol maakt gebruik van data en kennis die verworven is met technologie van Web IQ.

Gravesac

Het project Gravesac is een opsporingsproject van de Dienst Landelijke Recherche van de Landelijke Eenheid van de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie. Het richt zich op het al genoemde darkweb, in feite een afgescheiden deel van het internet, waar gebruikers zich in volledige anonimiteit op kunnen begeven. Er bestaan illegale marktplaatsen op het darkweb en het zijn die marktplaatsen waarop Gravesac het op heeft gemunt. Anonimiteit en vertrouwen zijn cruciaal voor het functioneren van die marktplaatsen. Aanvankelijk was het beleid om de illegale online marktplaats Hansa Market te lokaliseren en uit de lucht te halen. Het risico bestond echter dat de bezoekers van Hansa Market hun activiteiten zouden voortzetten op een andere online marktplaats.

Het zogeheten waterbedeffect. Besloten werd om dat effect doelbewust in te zetten, om zo criminele handelaren in de val te lokken en hun het vertrouwen in het darkweb te ontnemen. Daartoe werd samengewerkt met onder meer de FBI. De FBI haalde een andere grote criminele online markt, Alphabay, uit de lucht. De bezoekers van Alphabay zochten vervolgens hun heil bij Hansa Market, niet wetende dat die intussen was overgenomen door de Nederlandse politie. Die wist de ware identiteit van de bezoekers te achterhalen en zo konden kopers en verkopers worden opgespoord. Het succes van Gravesac kreeg veel aandacht in de media. Het heeft criminelen beroofd van hun vertrouwen dat zij op het darkweb ongestoord handel kunnen drijven.

Sweetie 2.0

Al ruim vijftien jaar voert Terres des Hommes, samen met lokale partners, in de Filipijnen strijd tegen kinderhandel en kinderprostitutie. In de aanpak van webcamseks met kinderen is in 2013 het Sweetie Project gestart. Door middel van een computeranimatie van een tienjarig meisje wisten medewerkers van Terres des Hommes in korte tijd 1000 mannen uit 71 landen te identificeren die contact hadden gezocht met het virtuele Filipijnse meisje. Na overhandiging van de dossiers aan Europol konden verdachten in verschillende landen worden gearresteerd. Dit succes heeft in de media de nodige aandacht gekregen.

Met het vervolgproject Sweetie 2.0 wil Terres des Hommes een stap verder gaan. Uit onderzoek is gebleken dat een kwart van alle mannen die beginnen met het kijken naar kinderporno er later toe overgaan om zelf kinderen te misbruiken. In samenwerking met de universiteiten van Leiden en Tilburg is nieuwe software ontwikkeld, die gebruik maakt van kunstmatige intelligentie en avatars: virtuele kinderen. Op deze manier wil Terres des Hommes potentiële daders traceren, identificeren en afschrikken. Ook in dit geval gaat erom bij daders het vertrouwen weg te nemen dat zij op internet in alle anonimiteit kunnen opereren. Op het ogenblik vindt een proef plaats, waarbij wordt samengewerkt met de Nationale Filipijnse Politie.

Winnaar

Alle drie genomineerde inzendingen zijn in de ogen van de jury goede voorbeelden van een vernieuwende aanpak van verschillende vormen van cybercrime. De grote kracht van het internet is het open karakter ervan. Alleen wanneer het internet vrij en voor iedereen toegankelijk is, kan het als motor dienen voor innovatie en voor maatschappelijke en economische ontwikkeling. Maar net als in de echte wereld opereert niet iedereen op internet met goede bedoelingen. Criminelen maken gebruik van de anarchie die op bepaalde delen van het internet heerst. Het is deze anarchie die alle drie de initiatieven aanpakken, elk op hun eigen manier.

Eén van de genomineerden stak er volgens de jury bovenuit: het bedrijf Web IQ. Het trof de jury dat het hier ging om een bedrijf dat min of meer bij toeval stuitte op criminele activiteiten op het internet en vervolgens besloot om de aanwezige kennis en kunde in te zetten voor de bestrijding daarvan. En dat terwijl er ook gewoon geld verdiend moest worden met de oorspronkelijke activiteit van Web IQ. Het – volstrekt verdedigbare – eigenbelang van een onderneming is hier ondergeschikt gemaakt aan een groter goed: het maatschappelijk belang. Dankzij de speciaal hiervoor door Web IQ ontwikkelde technische middelen hebben politie en gemeenten slachtoffers van mensenhandel en gedwongen prostitutie weten op te sporen en uit een verschrikkelijke situatie weten te bevrijden.

Het is die maatschappelijke betrokkenheid van Web IQ en de publiek-private samenwerking die daaruit voortvloeide, die deze inzending in de ogen van de jury zo bijzonder maakt. In de toekomst zal steeds vaker een beroep moeten worden gedaan op private partijen in de strijd tegen cybercrime. Het verantwoordelijkheidsgevoel van Web IQ en het handelen dat daaruit voortvloeide, is een hoopgevend voorbeeld voor andere bedrijven in deze sector.

Met genoegen maakt de jury bekend dat Web IQ de winnaar is van de Mr Gonsalvesprijs 2017.

Den Haag, 13 november 2017

De jury:

Mr A.W.H. Docters van Leeuwen, voorzitter

Mevr. N. Bogers

Mr F.W.H. van den Emster

Mr. S. Harchaoui

Drs. B.J.A.M. Welten

Dhr. A. Marcouch